

УДК 657

ПОВЕРНЕННЯ ТОВАРІВ: ОБЛІК У ПОКУПЦЯ І ПРОДАВЦЯ

Н. В. Сухляк

студентка 4 курсу, групи ОА-41, навчально-науковий інститут економіки, менеджменту і права

Науковий керівник – к.е.н., доцент Т. Г. Бондарєва

*Національний університет водного господарства та природокористування,
м. Рівне, Україна*

У статті розкрито основні положення щодо повернення товарів та їх обліку у покупця і продавця. Наочно представлено як саме відображається в обліку продавця і покупця повернення товарів.

Ключові слова: товар, покупець, продавець, облік.

В статье раскрыты основные положения по возврату товаров и их учета у покупателя, и продавца. Наглядно представлено как отражается в учете продавца и покупателя возврат товаров.

Ключевые слова: товар, покупатель, продавец, учет.

The article deals with the basic provisions for the return of the goods and their account of the buyer and the seller. Visually presented as it appears in the account of the seller and the buyer return the goods.

Keywords: product, buyer, seller, accounting.

Актуальність даної теми визначена тим, що повнота, своєчасність, достовірність відображення розрахунків за товарними операціями є одним з оціночних показників, що визначають якість роботи торговельного підприємства. Правильна побудова і ефективне управління процесом обліку товарних операцій має велике значення в його успішній роботі.

Проблемам організації й методики бухгалтерського обліку руху товарів присвячені праці багатьох науковців, а саме: М.Т. Білухи, Ф.Ф. Бутинця, Ю.А. Вериги, В.П. Завгороднього, І.В. Замули, Г.Г. Кірейцева, М.В. Кужельного, В.Ф. Палія, В.Г. Швеця та інших. Враховуючи велику кількість напрацювань з цієї тематики, безперервні зміни в нормативно-правовій базі спонукають до постійного удосконалення існуючих методів організації та обліку руху товарів.

В процесі діяльності торговельних підприємств нерідко виникають ситуації, коли підприємство або приватна особа – покупець, придбавши товар, повертає його продавцю. Причини повернення можуть бути різними: невиконання умов договору, невідповідна якість товарів, закінчення періоду придатності тощо [5]. У цій статті розглянемо підстави, порядок документального оформлення та відображення в бухгалтерському обліку операцій з повернення товарів враховуючи зазначені причини.

Тому **метою цієї статті** є більш детальне вивчення теоретичних основ порядку та особливостей повернення товарів та особливостей відображення їх обліку у покупця та продавця в оптовій та роздрібній торгівлі.

Порядок і умови укладання договорів про купівлю-продаж, а також підстави повернення товару як з ініціативи покупця, так і з ініціативи продавця викладено в Цивільному кодексі [5].

Згідно зі ст. 697 Цивільного кодексу (ЦК) продавець має право вимагати від покупця повернення товару, якщо: покупець порушив термін оплати товару, встановлений у договорі; не настали обставини, за яких право власності на товар переходить до покупця.

У цьому Кодексі ширше розкриваються умови, у разі порушення яких, покупець має право:

- повернути продавцеві товар і розірвати договір про купівлю-продаж, якщо товар або документи на нього не передано продавцем у встановлений строк (ст. 666);

- вимагати передання кількості відсутнього товару або відмовитися від переданого товару в разі, якщо продавець передав товар у кількості меншій, ніж встановлено договором (ст. 670);

- відмовитися від товару або його частини, якщо продавець передав товар (частину товару) з порушенням асортименту (ст. 672);

- розірвати договір і вимагати повернення раніше сплаченої суми або вимагати заміни товару неналежної якості у разі суттєвого порушення вимог до якості товару й виявлення недоліків, які не можна усунути, недоліків, усунення яких вимагає значних у сумах і часі витрат, недоліків, що виявлялися неодноразово або з'являлися знову після їх усунення (ст. 678);

- відмовитися від договору й вимагати повернення раніше сплаченої суми або заміни некомплектного товару на комплектний під час передачі продавцем некомплектного товару (ст. 684).

При цьому якщо порушено умови договору про купівлю-продаж за асортиментом, комплектністю, кількістю, якістю товару, покупець зобов'язаний повідомити про це продавця [1].

З метою забезпечення приймання продавцем повернутого товару покупець має право надіслати продавцю письмову вимогу (ст. 680 ЦК). Ця вимога може бути у формі: звичайного листа; претензії, складеної в довільній формі; претензії, складеної згідно з вимогами ст. 222 Господарського кодексу [2]; висновку незалежної комісії; акта про брак; інших документів, передбачених договором про купівлю-продаж або спеціальним нормативним актом.

При цьому повернення товару від покупця (юридичної особи) оформлюється накладною-вимогою на відпуск матеріалів за типовою формою № М-11, а також потрібна довіреність постачальника на одержання товару, що повертається.

Варто зауважити, що не всі товари (за умови їх належної якості) можуть підлягати поверненню. Постановою № 172 [3] затверджено перелік товарів належної якості, що не підлягають обміну (поверненню). До цього переліку включено продовольчі товари, лікарські засоби й препарати, предмети санітарної гігієни, деякі товари непродовольчої групи (парфумерно-косметичні вироби, тканини, зубні щітки, рукавички тощо).

Для бухгалтерського обліку операцій з повернення товару підприємства використовують субрахунок 704 «Відрахування з доходу» [4]. За Дебетом цього субрахунку відображаються суми, що зменшують дохід підприємства-продавця, у тому числі вартість повернутих покупцем продукції й товарів. За Кредитом субрахунку 704 відображається списання дебетових оборотів на рахунок 79 «Фінансові результати».

У табл. 1 узагальнено операції з повернення товару в оптовій торгівлі.

Відображення операцій з повернення товару в оптовій торгівлі

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1. Облік у оптовій фірмі (облік у продавця)			
1.	Отримано товари:		
	– на суму без ПДВ	281	631
	– відображено податковий кредит	641/ПДВ	631
2.	Реалізовано товар покупцеві	361	702
3.	Відображено податкові зобов'язання з ПДВ у вартості реалізованого товару	702	641/ПДВ
4.	Списано собівартість реалізованих товарів	902	281
5.	Повернуто частину товарів покупцем	704	685
6.	Зменшено податкове зобов'язання з ПДВ за повернутими товарами	704	641/ПДВ
7.	Віднесено на фінансовий результат вартість повернутих товарів без ПДВ	791	704
8.	Оприбутковано повернуті товари за собівартістю, тобто за ціною придбання	902	281
9.	Віднесено на фінансовий результат собівартість реалізованих товарів (за вирахуванням повернення)	791	902
10.	Відображено дохід від реалізації (без ПДВ) у фінансових результатах	702	791
11.	Зараховано зобов'язання за відвантаженими та повернутими товарами (або повернуто оплату супермаркету)	685	361 (311)
2. Облік у супермаркеті (облік у покупця)			
12.	Отримано товар:		
	– на суму без ПДВ	282	631
	– відображено податковий кредит	641/ПДВ	631
13.	Проведено націнку до роздрібною ціни в розмірі 35 %	282	285
14.	Повернуто товар:		
	– на суму без ПДВ	377	282
	– відображено зменшення податкового кредиту	641/ПДВ	377
	Націнка сторно	282	285
15.	Зараховано зобов'язання за отриманими та повернутими товарами (або повернуто оплату від постачальника)	631 (311)	377

В роздрібній торгівлі повернення товару має свої особливості оскільки повернення коштів за товар кінцевому споживачу відбувається через реєстр розрахункових операцій (РРО). При цьому оформлюються такі первинні документи [5]:

- касовий чек видачі коштів видається покупцю;
- акт про видачу коштів у випадку, якщо сума коштів, виданих під час повернення товару, перевищує 100 грн.

В акті обов'язково зазначаються такі реквізити[5]:

- дані документа, що засвідчує особу покупця, який повернув товар;
- дані про товар (найменування, ціна, кількість, сума);
- сума виданих коштів; номер і дата касового чека, що підтверджує раніше здійснену покупку.

У бухгалтерському обліку операції з повернення товару у роздрібній торгівлі відображаються таким чином (табл. 2).

У формі №2 Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) повернення товарів відображають в коді рядка 2000 в статті «Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)». Тут показують оборот за дебетом субрахунку 702 «Дохід від

реалізації товарів» з кредитом субрахунку 791 «Результат від операційної діяльності» мінус оборот за кредитом субрахунку 704 і дебетом субрахунку 791.

Таблиця 2

Відображення операцій з повернення товарів у роздрібній торгівлі

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Дебет
1.	Отримано товари:		
	– на суму без ПДВ	282	631
	– відображено податковий кредит	641/ПДВ	631
2.	Проведено націнку до роздрібною ціни	282	285
3.	Реалізовано товар	301	702
4.	Відображено податкові зобов'язання з ПДВ у сумі реалізації	702	641/ПДВ
5.	Відображено дохід від реалізації (без ПДВ) у фінансових результатах	702	791
6.	Здійснено списання націнки	282	285
7.	Списано собівартість реалізованих товарів	902	282
8.	Віднесено на фінансовий результат собівартість реалізованих товарів	791	902
9.	Повернуто кошти покупцеві	704	301
10.	Оприбутковано повернутий товар	902	282
11.	Відновлено списану націнку	282	285
12.	Зменшено податкове зобов'язання з ПДВ за повернутим товаром	704	641/ПДВ
13.	Відображено вартість повернення без ПДВ при формуванні фінансового результату	791	704
14.	Відображено повернення одиниці товару постачальнику (оптовій фірмі):		
	– на суму без ПДВ	282	631
	– відображено коригування податкового кредиту	641/ПДВ	631
15.	Перераховано кошти постачальнику (оптовій фірмі) за товар	631	311

Таким чином, маючи намір здійснити повернення товару, покупець направляє продавцю повідомлення про недотримання ним умов договору з відповідною аргументацією. Таке повідомлення може бути оформлене у вигляді листа, претензії, складених у довільній формі, акта відбраковки або в іншому вигляді, передбаченому спеціальним нормативним актом або договором між сторонами.

Для обліку повернення товарів як у покупця так і у продавця передбачено субрахунок 704 «Відрахування з доходу». За дебетом цього субрахунку відображаються суми, що зменшують дохід підприємства-продавця, у тому числі вартість повернутих покупцем продукції й товарів. За кредитом субрахунку 704 відображається списання дебетових оборотів на рахунок 79 «Фінансові результати».

Список використаних джерел:

1. Цивільний кодекс від 16.01.2003 р. № 435-IV / [Електронний ресурс] // Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>
2. Господарський Кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV / [Електронний ресурс] // Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>
3. Про реалізацію окремих положень Закону України «Про захист прав споживачів» : постанова від 19.03.1994 р. №172 (в редакції від 07.12.2005 р.) / [Електронний ресурс] // Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>
4. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій від 18.03.2014 № 291 / [Електронний ресурс] // Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>
5. Граковський Ю. Повернення товару і продукції: особливості оформлення та відображення в обліку [Електронний ресурс] / Ю. Граковський // Вісник податкової служби. Журнал - 2012. - №22 // Режим доступу: <http://search.ligazakon.ua>